

Danuta KRZYWIEC

**Uzupełnienia do znajomości fauny mszyc (*Homoptera, Aphidoidea*) Polski
ze szczególnym uwzględnieniem Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej**

W materiałach zebranych przeze mnie w latach 1954–1956 i częściowo w latach późniejszych znajduje się szereg gatunków mszyc nie podawanych dotychczas z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, jak również gatunków nie wykazanych z innych regionów Polski.

Poniżej zamieszczam wykaz gatunków nowych dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej lub nowych dla innych krain zoogeograficznych Polski z podaniem stanowisk i roślin żywicielskich, niektórych gatunków rzadszych, notowanych dotychczas z niewielu stanowisk na terenie naszego kraju oraz stanowisko nie notowanego dotąd z Polski gatunku *Pachypappa grandis* TULLGREN. Dane o rozmieszczeniu geograficznym, uwzględniając występowanie w Polsce, podaję według „Katalogu fauny Polski – Mszyce *Aphidodea*” (SZELEGIWICZ, 1968). Gwiazdkami oznaczono w wykazie gatunki, które wymienione zostały w „Katalogu” bez podania bliższych danych.

Wykaz obejmuje 48 gatunków i 4 podgatunki, z tego 9 gatunków i jeden podgatunek nowy dla Pobrzeża Bałtyku, 5 gatunków nowych dla Pojezierza Pomorskiego, 35 gatunków i 3 podgatunki nowe dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, jeden gatunek nowy dla Dolnego Śląska, dwa gatunki nowe dla Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej, 4 gatunki nowe dla Gór Świętokrzyskich, dwa gatunki nowe dla Niziny Sandomierskiej oraz jeden gatunek nowy dla Polski i 16 nowych stanowisk gatunków rzadszych.

WYKAZ SYSTEMATYCZNY GATUNKÓW

1. *Sacchiphantes viridis* (RATZEBURG). Chałupy, pow. Puck, 15 VII 1963, w zadrzewieniach porastających wydmy, u nasady rocznych pędów świerka pospolitego [*Picea abies* (L.) KARSTEN], charakterystyczne wyrosła już prawie całkowicie opuszczone przez mszyce, wewnątrz pojedyncze larwy.

Występuje w Europie, u nas podawany z wielu stanowisk z różnych regionów, głównie na południu kraju. Nowy dla Pobrzeża Bałtyku.

2. *Cinara (Cinarella) brauni* BÖRNER. Poznań, 18 VIII 1955, w Ogrodzie Botanicznym, na sośnie czarnej (*Pinus nigra* ARNOLD) na końcach młodych pędów u nasady szpilek — bezskrzydłe samice dzieworodne i larwy, odwiedzane przez mrówki.

Występuje w południowo-wschodniej Europie i Anatolii; w Europie Środkowej sporadycznie. W Polsce notowany z Pobrzeża Bałtyku i Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

3. *Cinara (Cinara) piceae* (PANZER). Poznań, 14 VI 1957, w Ogrodzie Botanicznym, na korze pnia i starszych gałęzi świerka kolącego srebrnego (*Picea pungens* ENGELM. var. *argentea* BEISSN.), ogromne kolonie złożone z bezskrzydłych i uskrzydłych samiec dzieworodnych i larw, odwiedzane przez mrówki.

Występuje w Europie, Kazachstanie, Azji Środkowej i Ameryce Północnej. Z Polski wykazany z Pojezierza Mazurskiego i Beskidu Zachodniego. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

4. *Cinara (Dinolachnus) abieticola* (CHOLODKOVSKY). Wujskie, pow. Sanok, 10 VI 1960, na korzeniach jodły pospolitej (*Abies alba* MILLER) nad ziemią — dwie uskrzydłone samice dzieworodne, odwiedzane przez mrówki, J. RAFALSKI, leg.

Występuje w Europie, w Ameryce zawleczony. Z Polski podawany z Beskidu Wschodniego i Pienin.

5. *Eulachnus rileyi* (WILLIAMS). Poznań, 28 VIII 1956, w Ogrodzie Botanicznym, na kosodrzewinie (*Pinus mugo* TURRA), na igłach, pojedynczo — bezskrzydłe samice dzieworodne i larwy; 28 IX 1956, na szpilkach sosny czarnej (*Pinus nigra* ARNOLD) — bezskrzydłe i uskrzydłone samice dzieworodne i larwy.

Występuje w Europie i Ameryce Północnej. Z Polski podawany z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Niziny Mazowieckiej, Kotliny Nowotarskiej i Tatr.

6. *Lachnus (Schizodryobius) longirostris* (MORDVILKO). Jarosławiec, pow. Sławno, 16 VIII 1968, na skraju nadmorskiego lasu sosnowego, na gałązkach dębu szypułkowego (*Quercus robur* L.), duże kolonie złożone z bezskrzydłych samiec dzieworodnych i larw, odwiedzane przez mrówki (*Lasius fuliginosus* LATR.); Poznań-Kobylepole, 6 X 1956, w sztucznych zadrzewieniach, na gałązkach dębu szypułkowego (*Quercus robur* L.) — bezskrzydłe i pojedyncze uskrzydłone samice dzieworodne i larwy, odwiedzane przez mrówki; Poznań-Golecin, 9 X 1956, na jednorocznych gałązkach dębu bezszypułkowego [*Quercus*

petraea (MATT.) LIEBL.] — kolonie złożone z bezskrzydłych samic dzieworodnych, samic amfigonicznych i pojedynczych bezskrzydłych samców oraz larw, odwiedzane przez mrówki; na gałązkach, pod odstającą korą — jaja.

Występuje w Europie i na Kaukazie. W Polsce notowany z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Niziny Mazowieckiej i Puszczy Białowieskiej. Nowy dla Pobrzeża Bałtyku.

7. *Lachnus (Schizodryobius) pallipes* (HARTIG). Jarosławiec, pow. Sławno, 2 IX 1961, w nadmorskim lesie sosnowym, na gałązkach buka (*Fagus sylvatica* L.) — duże kolonie złożone z bezskrzydłych i pojedynczych uskrzydłonych dzieworodnych samic i larw, odwiedzane przez mrówki; Poznań-Dębina, 16 X 1955, w lesie łęgowym, na korze pnia buka zwyczajnego (*Fagus sylvatica* L.) — jedna bezskrzydła samica dzieworodna, odwiedzana przez mrówki; Ojców, pow. Olkusz, 27 VI 1954, na korze pnia buka (*Fagus sylvatica* L.) — kolonia złożona z bezskrzydłych samic dzieworodnych, larw oraz kilku samic dzieworodnych uskrzydłonych, odwiedzana przez mrówki (*Lasius fuliginosus* LATR.).

Występuje w Europie i na Zakaukaziu. Z Polski podawany z Pobrzeża Bałtyku i Pojezierza Mazurskiego. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Wyżyny Krakowsko-Wiełuńskiej.

8. *Stomaphis graffii* CHOŁODKOVSKY. Stareczanowo, pow. Oborniki, 17 VIII 1966, w lesie mieszanym, w szczelinach kory pnia klonu polnego (*Acer campestre* L.) do wysokości kilku metrów ponad ziemią; również pod ziemią, u podstawy pnia, w gnieździe mrówki *Lasius fuliginosus* L. — bezskrzydłe samice dzieworodne i larwy odwiedzane przez mrówki i często przykryte przez nie daszkami z ziemi i trocin.

Występuje w Europie i na Zakaukaziu. Z Polski notowany z Pojezierza Pomorskiego, Niziny Mazowieckiej, Dolnego Śląska i Sudetów Zachodnich. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

9. *Pachypappa vesicalis* KOCH. Chałupy, pow. Puck, 21 VII 1968, na terenie zadrzewień porastających wydmy, na mieszańcu topoli białej i osiki (*Populus canescens* L.) — na dolnej powierzchni odbarwionych i zniekształconych liści poniżej szczytu młodego pędu, na gałęziach w koronie drzewa i na pędach odroślowych — kolonie duże, zwarte, złożone z założycielki rodu, uskrzydłonych migrantów i larw, odwiedzane przez mrówki (*Formica rufa* L.); Piławki, pow. Ostróda, 6 VI 1966, na dolnej powierzchni zniekształconych liści topoli białej (*Populus alba* L.), w wypuklinach — zwarte kolonie złożone z założycielki rodu, larw w różnych stadiach rozwojowych i pojedynczych uskrzydłonych migrantów, odwiedzane przez mrówki, S. HUCULAK leg.

Występuje w Europie, częstszy na południu. Z Polski podawany z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Mazowieckiej i Puszczy Białowieskiej. Nowy dla Pobrzeża Bałtyku.

10. *Pachypappa grandis* TULLGREN. Czarnia, pow. Ostrołęka, Puszcza Myszyniecka, 15 VI 1968, na skraju lasu sosnowego, w miejscach silnie nasłonecznionych, na młodych osikach (*Populus tremula* L.) w dużych (do 5 cm) charakterystycznych zniekształceniach w formie mieszków liściowych, żółto lub czerwono zabarwionych. Olbrzymie, zwarte kolonie, odwiedzane przez mrówki, złożone z założycielki rodu, larw i uskrzydłych migrantów wypełniają ściśle całe wnętrze wyrośla.

Gatunek migrujący (wtórna roślina żywicielska nie znana), borealno-alpejski, znany z Europy Północnej i Alp. Nowy dla fauny Polski.

11. *Prociphilus bumeliae* (SCHRANK). Poznań-Kobylepole, 22 X 1955, jedna uskrzydłona dzieworodna samica (sexupara) złapana w locie, na terenie sztucznych zadrzewień; Osowa Góra, pow. Śrem, Wielkopolski Park Narodowy, 15 VI 1954, nad Jez. Kociołek, na dolnej powierzchni zbitych w gniazda liści na końcach młodych pędów jesionu wyniosłego (*Fraxinus excelsior* L.) — kolonie złożone z uskrzydłych samic dzieworodnych i larw.

Występuje w Europie i na Kaukazie. Z Polski znany z wielu stanowisk na terenie całego kraju. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

12. *Mimeuria ulmiphila* (DEL GUERCIO). Zajeziórze, pow. Sandomierz, 16 VI 1969, w lesie łągowym w pobliżu starorzecza Wisły, na gałązce klonu polnego (*Acer campestre* L.) typowe, suche zniekształcenie ubiegłoroczne; Jabłonna koło Warszawy, pow. Nowy Dwór Mazowiecki, w parku nad starorzeczem Wisły, na kilku klonach polnych (*Acer campestre* L.), liczne opuszczone już gniazda.

Występuje w Europie. Z Polski podawany z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Niziny Mazowieckiej. Nowy dla Niziny Sandomierskiej.

13. *Hormaphidula betulae* (MORDVILKO). Górawino, pow. Koszalin, 18 VIII 1968, w lesie mieszanym, na młodych brzoźkach (*Betula pendula* ROTH), na dolnej powierzchni pożąłkłych liści — liczne bezskrzydłe, nieliczne uskrzydłone samice dzieworodne i ich stadia młodociane; Wicie, pow. Sławno, 13 VIII 1956, w nadmorskim lesie sosnowym, na dolnej powierzchni liści brzozy omszonej (*Betula pubescens* EHRH.) — bezskrzydłe samice dzieworodne i larwy; Ruciane, pow. Pisz, 11 IX 1955, w lesie nad Jez. Nidzkim, na brzozie omszonej (*Betula pubescens* EHRH.) — bezskrzydłe samice dzieworodne i larwy; Poznań-Junikowo, 23 X 1955, na terenie sztucznych zadrzewień, na dolnej powierzchni liści brzozy brodawkowanej (*Betula pendula* ROTH) — bezskrzydłe samice dzieworodne i larwy; Promno, pow. Poznań, 28 VI 1956, *Betula pendula* ROTH — bezskrzydłe samice dzieworodne i larwy.

Występuje w Europie i na Syberii. Z Polski notowany z Pojezierza Pomorskiego, Pojezierza Mazurskiego, Niziny Mazowieckiej i Wyżyny Lubelskiej. Nowy dla Półwyspu Bałtyckiego i Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

14. *Mansakia betulina* (HORVÁTH). Promno, pow. Poznań, 28 VI 1956, na łące nad jez. Dębiniac, w pożółkłych wypuklinach na liściach brzozy omszonej (*Betula pubescens* EHRH.) — bezskrzydłe i uskrzydłone samice dzieworodne i larwy.

Występuje w Europie i na Syberii. Z Polski podawany z Pobrzeża Bałtyku, Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Niziny Mazowieckiej.

* 15. *Glyphina schrankiana* BÖRNER. Poznań-Golecin, 15 VII 1955, w sztucznych zadrzewieniach nad jez. Rusałka, na końcach pędów odroślowych olszy szarej [*Alnus incana* (L.) MNCH.] i olszy czarnej [*Alnus glutinosa* (L.) GAERTN.] — duże, zwarte kolonie złożone z bezskrzydłych i pojedynczych uskrzydłych samiec dzieworodnych i larw, odwiedzane przez mrówki.

Występuje w Europie. Z Polski podawany z wielu stanowisk z północnych, środkowych i wschodnich regionów kraju.

16. *Thelaxes dryophila* (SCHRANK). Góra Bolmińska, pow. Jędrzejów, 14 VI 1969, na zboczu, na skraju polany — na końcu młodego pędu dębu szypułkowego (*Quercus robur* L.), na pąku — kolonia złożona z bezskrzydłych samiec dzieworodnych i larw, odwiedzana przez mrówki.

Występuje w Europie i na Kaukazie. Z Polski notowany z wielu stanowisk na terenie całego kraju. Nowy dla Gór Świętokrzyskich.

* 17. *Drepanosiphum acerinum* (WALKER). Poznań, 28 IX 1956, w Ogrodzie Botanicznym, na dolnej powierzchni liści młodych jaworów (*Acer pseudoplatanus* L.) — uskrzydłone samice dzieworodne, larwy, samice amfigoniczne i samce, jaja w kątach pąków.

Występuje w Europie Środkowej. Z Polski wykazany z Pojezierza Mazurskiego i Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

18. *Clethrobius comes* (WALKER). Poznań-Niestachów, 27 V 1954, w sztucznych zadrzewieniach, na szakłaku pospolitym (*Rhamnus cathartica* L. — roślina przypadkowa) — jedna uskrzydłona samica dzieworodna.

Występuje w całej Palearktyce, w Europie głównie na północy i w górach. Z Polski podawany z Pobrzeża Bałtyku, Pojezierza Mazurskiego i Pienin. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

* 19. *Callipterinella calliptera* (HARTIG). Poznań-Junikowo, 8 X 1955, na terenie sztucznych zadrzewień, na górnej i dolnej powierzchni liści brzozy brodawkowanej (*Betula pendula* ROTH), często rurkowato zwiniętych przez pająki lub gąsienice — bezskrzydłe dzieworodne samice, samice amfigoniczne, samce i ich stadia rozwojowe, u nasady pąków jaja; odwiedzane przez mrówki; Poznań-Malta, 5 VIII 1955, w sztucznych zadrzewieniach, na górnej i dolnej

powierzchni liści i na końcach młodych pędów brzozy omszonej (*Betula pubescens* EHRH.) — bezskrzydłe, rzadziej uskrzydłone dzieworodne samice, odwiedzane przez mrówki.

Występuje w Europie, na Kaukazie, w zachodniej Syberii, Mongolii i Ameryce Północnej. Z Polski podawany z wielu stanowisk na terenie całego prawie kraju.

* 20. *Kallistaphis betulicola* (KALTENBACH). Bagno, pow. Oborniki, 4 IX 1956, na skraju torfowiska, na końcach młodych pędów i dolnej powierzchni liści brzozy omszonej (*Betula pubescens* EHRH.) — bezskrzydłe i uskrzydłone samice dzieworodne i larwy.

Występuje w Europie i Ameryce Północnej. Z Polski notowany z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Sudetów Zachodnich.

21. *Myzocallis castanicola* BAKER. Chałupy, pow. Puck, 5 VII 1969, w zadrzewieniach na wydmie, na dolnej powierzchni liści dębu szypułkowego (*Quercus robur* L.) — uskrzydłone samice dzieworodne i larwy; Bielek nad Odrą, pow. Dębno, 24 V 1966, na kserotermicznym zboczu, na dolnej powierzchni liści dębu omszonego (*Quercus pubescens* WILLD.) — uskrzydłone samice dzieworodne i larwy; Chelmowa Góra, pow. Kielce, Świętokrzyski Park Narodowy, 13 VI 1969, na skraju lasu modrzewiowo-jodłowo-sosnowego, na dolnej powierzchni liści dębu bezszypułkowego [*Quercus petraea* (MATT.) LIEBL.] — uskrzydłone samice dzieworodne i larwy; Jastkowice, pow. Nisko, 17 VI 1969, w lesie sosnowym, *Quercus robur* L. — uskrzydłone samice dzieworodne i larwy; Osowa Góra, pow. Śrem, Wielkopolski Park Narodowy, 28 V 1955, w lesie dębowo-grabowym, *Quercus robur* L. — liczne uskrzydłone dzieworodne samice i larwy; Starczanowo, pow. Oborniki, 17 V 1966, w lesie łęgowym nad Wartą, *Quercus robur* L. — uskrzydłone założycielki rodu i larwy.

Występuje w Europie i Ameryce Północnej. W Polsce częsty, mimo że dotąd podany tylko z jednego stanowiska z Niziny Mazowieckiej [jako *Myzocallis komareki* (PAŃEK)]. Nowy dla Pobrzeża Bałtyku, Pojezierza Pomorskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Gór Świętokrzyskich i Niziny Sandomierskiej.

22. *Tuberculoides neglectus* KRZYWIEC. Chałupy, pow. Puck, 26 VII 1968, w zadrzewieniach porastających wydme, na dolnej powierzchni liści dębu bezszypułkowego [*Quercus petraea* (MATT.) LIEBL.] — uskrzydłone samice dzieworodne i larwy; Korzybie, pow. Miastko, 17 VIII 1968, na skraju poręby, na dolnej powierzchni liści dębu bezszypułkowego [*Quercus petraea* (MATT.) LIEBL.] — uskrzydłone samice dzieworodne i larwy; Ojeów, pow. Olkusz, 28 IX 1966, w lesie sosnowym, *Quercus petraea* (MATT.) LIEBL. — uskrzydłone samice dzieworodne i larwy.

Znany dotąd z Polski, Węgier, Austrii i Holandii. Z Polski wykazany dotychczas tylko z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej. Nowy dla Pobrzeża Bałtyku, Pojezierza Pomorskiego i Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej.

23. *Tuberculatus querceus* (KALTENBACH). Międzyzdroje, pow. Wolin, 19 X 1966, Woliński Park Narodowy, na skraju lasu sosnowego, na dolnej powierzchni liści dębu bezszypułkowego [*Quercus petraea* (MATT.) LIEBL.] — uskrzydłone samice dzieworodne, samice amfigoniczne i samce; Wrocław, 14 VI 1966, w Parku Szczytnickim, *Quercus petraea* (MATT.) LIEBL. — uskrzydłone samice dzieworodne.

Występuje w Europie i na Kaukazie. Z Polski podawany z Pojezierza Pomorskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Niziny Mazowieckiej, Wyżyny Lubelskiej i Niziny Sandomierskiej. Nowy dla Pobrzeża Bałtyku i Dolnego Śląska.

24. *Therioaphis ononidis* (KALTENBACH). Poznań-Marlewo, 27 VIII 1956, na wilgotnej łące, na górnej i dolnej powierzchni liści wilżyny ciernistej (*Ononis spinosa* L.) — bezskrzydłe samice dzieworodne i larwy.

Występuje w Europie. Z Polski znany dotąd tylko z Wyżyny Małopolskiej. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

25. *Periphyllus aceris* (LINNAEUS). Poznań, 29 V 1956, w Ogrodzie Botanicznym, na dolnej powierzchni liści klonu zwyczajnego (*Acer platanoides* L.) — bezskrzydłe i uskrzydłone samice dzieworodne i larwy; Poznań-Malta, 12 VIII 1955, *Acer platanoides* L. — na dolnej powierzchni liści — „dimorfy”; Poznań-Sołacz, 12 XI 1954, w parku, *Acer platanoides* L. — samice amfigoniczne, pojedyncze samce oraz ich stadia larwalne.

Występuje w Europie i na Zakaukaziu. Z Polski notowany z Niziny Mazowieckiej, Wyżyny Lubelskiej i Kotliny Nowotarskiej. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej,

* 26. *Periphyllus obscurus* MAMONTOVA. Poznań-Kobylepole, 22 VIII 1956, na terenie sztucznych zadrzewień, na szypułkach owocowych klonu polnego (*Acer campestre* L.) — kolonie złożone z bezskrzydłych dzieworodnych samic i larw, odwiedzane przez mrówki; Poznań-Golecin, 15 V 1957, *Acer campestre* L. — na szypułce kwiatowej — jedna bezskrzydła założycielka rodu, odwiedzana przez mrówki.

Występuje w Europie i na Zakaukaziu. Z Polski podawany z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Niziny Mazowieckiej i Beskidu Wschodniego.

27. *Chaitophorus leucomelas* KOCH. Chałupy, pow. Puck, 15 VII 1963, na dolnej powierzchni liści topoli czarnej (*Populus nigra* L.), również na liściach zniekształconych przez *Thecabius affinis* (KALT.) — kolonie złożone z bezskrzydłych i uskrzydłonych dzieworodnych samic i larw, odwiedzane przez mrówki.

Występuje w zachodniej Palearktyce, w Ameryce Północnej zawleczony. W Polsce podawany z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Niziny Mazowieckiej, Wyżyny Lubelskiej i Beskidu Wschodniego. Nowy dla Pobrzeża Bałtyku.

28. *Chaitophorus nassonowi* MORDVILKO. Poznań-Osiedle Warszawskie, 2 IX 1955, na terenie sztucznych zadrzewień, na końcach młodych pędów, szczególnie pędów odroślowych topoli czarnej (*Populus nigra* L.) i topoli włoskiej (*Populus italica* MNCH.), na dolnej powierzchni liści i ogonkach liści — bezskrzydłe i uskrzydłone samice dzieworodne i larwy, odwiedzane przez mrówki.

Występuje w Europie i Kazachstanie. Z Polski wykazany z Pojezierza Pomorskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Niziny Mazowieckiej i Wyżyny Lubelskiej.

29. *Chaitophorus ramicola* (BÖRNER). Poznań-Junikowo, 23 X 1955, w sztucznych zadrzewieniach, na iwie (*Salix caprea* L.) — w rakowatych wrzodach na korze pnia, przykryte przez mrówki trocinami i na korze w rozwidleniu gałęzi — licznie samice amfigoniczne i ich stadia larwalne, pojedyncze bezskrzydłe samice dzieworodne i nieliczne samce oraz jaja pokryte trocinami; odwiedzane przez mrówki.

Występuje w Europie. Z Polski znany z Pobrzeża Bałtyku, Pojezierza Mazurskiego i Niziny Mazowieckiej. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

30. *Pterocomma populeum dubium* (BÖRNER). Chałupy, pow. Puck, 28 VII 1969, w zadrzewieniach porastających wydmy, na dwuletnich gałązkach mieszańca topoli białej i osiki (*Populus canescens* L.) — bezskrzydłe samice dzieworodne i larwy, odwiedzane przez mrówki.

Występuje w Europie i na Bliskim Wschodzie. Z Polski podawany z Pojezierza Mazurskiego i Niziny Mazowieckiej. Nowy dla Pobrzeża Bałtyku.

31. *Pterocomma tremulae* BÖRNER. Poznań-Golecin, 15 V 1957, w sztucznych zadrzewieniach, na zdrewniałej gałązce osiki (*Populus tremula* L.) — larwy w różnych stadiach rozwojowych, nimfy, prenimfy, odwiedzane przez mrówki; Poznań-Strzeszynek, 2 VII 1957, *Populus tremula* L., w sztucznych zadrzewieniach, na gałązce — jedna bezskrzydła samica dzieworodna, odwiedzana przez mrówki.

Występuje w Europie Północnej i Środkowej. Z Polski notowany z Pojezierza Pomorskiego, Pojezierza Mazurskiego i Niziny Mazowieckiej. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

32. *Plocamaphis amerinae* (HARTIG). Starczanowo, pow. Oborniki, w zaroślach nad Wartą, 26 VIII 1964, na korze grubych gałęzi i pnia wierzby wiciowej (*Salix viminalis* L.) — duże kolonie złożone z bezskrzydłych samiec dzieworodnych i larw, prenimf i nimf, odwiedzane przez mrówki.

Występuje w Europie Północnej i Środkowej. Z Polski notowany z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Mazowieckiej i Dolnego Śląska. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

33. *Plocamaphis brachysiphon* OSSIANNILSSON. Poznań, 24 IV 1955, na gałązkach wierzby (*Salix* sp.) kupionych na rynku (pochodzących prawdo-

podobnie z okolicy Poznania) — bezskrzydłe i uskrzydłone samice dzieworodne i larwy.

Występuje w Anglii, Szwecji i Polsce. Z Polski notowany z Pojezierza Mazurskiego i Niziny Mazowieckiej. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

34. *Paraschizaphis scirpi* (PASSERINI). Bagno, pow. Oborniki, 4 IX 1956, na skraju torfowiska, na dolnej powierzchni liści pałki szerokolistnej (*Typha latifolia* L.) — bezskrzydłe samice dzieworodne, larwy, nimfy i prenimfy.

Występuje w Europie, na Zakaukaziu i w Afryce Północnej. Z Polski notowany z Pojezierza Mazurskiego i Wyżyny Małopolskiej. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

35. *Longiunguis pyrarius* (PASSERINI). Bielinek nad Odrą, pow. Dębno, 2 VII 1965, na dzikiej gruszy (*Pyrus communis* L.) — na końcach młodych pędów odroślowych, na dolnej powierzchni skrzyconych, lekko odbarwionych liści — bezskrzydłe i uskrzydłone samice dzieworodne i larwy, odwiedzane przez mrówki; Starczanowo, pow. Oborniki, 27 V 1964, na dolnej powierzchni skrzyconych liści gruszy (*Pyrus communis* L.) — bezskrzydłe samice dzieworodne i larwy.

Występuje w Europie, na Zakaukaziu i Bliskim Wschodzie. Z Polski notowany dotąd tylko z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej. Nowy dla Pojezierza Pomorskiego.

36. *Aphis comensalis* STROYAN. Bielinek nad Odrą, pow. Dębno, 2 VII 1965, na kserotermicznym zboczach, na końcach młodych pędów, w zwiniętych liściach, również w wyrosłach koliszka *Trichohermes walkeri* (FÖRST.) na szakłaku pospolitym (*Rhamnus cathartica* L.) — bezskrzydłe i uskrzydłone samice dzieworodne i larwy; Korzybie, pow. Miastko, 23 VII 1964, *Rhamnus cathartica*. — bezskrzydłe i uskrzydłone samice dzieworodne i larwy.

Występuje w Europie. Z Polski wykazany dotąd tylko z Pojezierza Mazurskiego. Nowy dla Pojezierza Pomorskiego.

37. *Aphis cytisorum* HARTIG. Poznań-Grunwald, 18 VII 1956, na dolnej powierzchni liści, końcach młodych pędów i szypułkach owocowych złotokapu zwyczajnego (*Laburnum anagyroides* MED.) — bezskrzydłe i uskrzydłone samice dzieworodne i larwy.

Występuje w Europie. Z Polski wykazany dotąd tylko z Niziny Mazowieckiej. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

38. *Aphis newtoni* THEOBALD. Poznań-Grunwald, 15 VIII 1957, na liściach hodowanego kosańca (*Iris* sp.) — mała kolonia złożona z bezskrzydłych samic dzieworodnych i larw, odwiedzana przez mrówki.

Występuje w Europie. Z Polski podawany z Pojezierza Mazurskiego i Niziny Mazowieckiej. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

39. *Brachycaudus (Appelia) schwartzi* (BÖRNER). Poznań, masowo w ogrodach w różnych dzielnicach miasta, 7 VIII 1955, całe tegoroczne pędy brzoskwini (*Persica vulgaris* MILL.) zniekształcone, również pędy odroślowe; na dolnej powierzchni skręconych liści o skądziejzawionych blaszkach, zbitych w kłęby — bezskrzydłe i mniej liczne uskrzydłone samice dzieworodne i larwy, odwiedzane przez mrówki.

Występuje w Europie, na Zakaukaziu i w Azji Środkowej. Z Polski podawany z Niziny Mazowieckiej, Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej i Wyżyny Lubelskiej. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

40. *Elatobium abietinum* (WALKER). Poznań, 22 V 1957, w Ogrodzie Botanicznym — na igłach świerku (*Picea* sp.) — jedna bezskrzydła samica dzieworodna.

Występuje w Europie, na Syberii, w Ameryce Północnej, Nowej Zelandii i Tasmanii. Z Polski wykazany dotychczas tylko z Niziny Mazowieckiej. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

41. *Neomyzus circumflexus* (BUCKTON). Poznań, 24 X 1956, na kwiatach fiołka alpejskiego (*Cyclamen* sp.) — bezskrzydłe i uskrzydłone samice dzieworodne; 30 XI 1964 — w Ogrodzie Botanicznym, w szklarni — *Cyclamen* sp., na kwiatach — bezskrzydłe samice dzieworodne.

Gatunek kosmopolityczny. Z Polski wykazany z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Mazowieckiej, Górnego Śląska, Wyżyny Lubelskiej i Beskidu Zachodniego. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

42. *Xenomyzus corticis* AIZENBERG. Stareczanowo, pow. Oborniki, 27 V 1964, w lesie mieszanym nad Wartą, na korze jedno-, dwu- i kilkuletnich gałązek suchodrzewu (*Lonicera xylosteum* L.), rzadziej na zdrewniałych częściach pędów tegorocznych — nieduże kolonie złożone z bezskrzydłych i nielicznych uskrzydłonych samiec dzieworodnych i larw, odwiedzane przez mrówki.

Występuje w Europie Środkowej i Wschodniej. Z Polski podawany z Pojezierza Pomorskiego, Pojezierza Mazurskiego i Niziny Mazowieckiej. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

43. *Capitophorus elaeagni* (DEL GUERCIO). Poznań-Grunwald, 12 IX 1969 — na dolnej i górnej powierzchni liści oliwnika wąskolistnego (*Elaeagnus angustifolia* L.) — uskrzydłone „gynoparae” i samce oraz stadia rozwojowe samiec amfigonicznych.

Gatunek prawie kosmopolityczny. Z Polski podawany z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Mazowieckiej, Wyżyny Małopolskiej i Wyżyny Lubelskiej. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

44. *Hyperomyzus (Hyperomyzus) luteus* (MORDVILKO). Poznań-Jeżyce, 13 VI 1962 — na szczytach młodych pędów i dolnej powierzchni liści po-

rzeczki alpejskiej (*Ribes alpinum* L.) — bezskrzydłe i uskrzydłone samice dzieworodne.

Występuje w Europie. Z Polski podawany z Pojezierza Pomorskiego, Pojezierza Mazurskiego i Niziny Mazowieckiej. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

45. *Acyrthosiphon* (*Acyrthosiphon*) *parvus* BÖRNER. Poznań, 28 VIII 1956, w Ogrodzie Botanicznym, na końcach pędów i dolnej powierzchni młodych listków szczydrzeńca (*Cytisus* sp.) — bezskrzydłe dzieworodne samice i larwy.

Występuje w Europie. Z Polski notowany dotąd tylko z Niziny Mazowieckiej. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

46. *Acyrthosiphon* (*Acyrthosiphon*) *pelargonii rogersii* (THEOBALD). Poznań-Marcelin, 13 VI 1964, na dolnej powierzchni liści truskawek (*Fragaria* sp. hort.) — bezskrzydłe i uskrzydłone samice dzieworodne i larwy.

Występuje w Europie Północnej i Środkowej. Z Polski notowany z Pojezierza Mazurskiego i Beskidu Zachodniego. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

47. *Acyrthosiphon* (*Acyrthosiphon*) *pisum ononis* (KOCH). Poznań-Marlewo 27 VIII 1956, na wilgotnej łące nad strumieniem, na dolnej i górnej powierzchni liści wilżyny ciernistej (*Ononis spinosa* L.) — bezskrzydłe samice dzieworodne i larwy.

Występuje w Europie. Z Polski wykazany dotąd tylko z Tatr. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

48. *Corylobium avellanae* (SCHRANK). Święty Krzyż, pow. Kielce (Świętokrzyski Park Narodowy), 13 VI 1969, na skraju lasu jodłowo-sosnowego, na końcach młodych pędów i dolnej powierzchni liści leszczyny (*Corylus avellana* L.) — bezskrzydłe i uskrzydłone samice dzieworodne i larwy.

Występuje w Europie, na Kaukazie i w Anatolii. Z Polski podawany z wielu stanowisk z różnych regionów kraju. Nowy dla Gór Świętokrzyskich.

49. *Macrosiphum daphnidis* BÖRNER. Góra Bolmińska. pow. Jędrzejów, 14 VI 1969, w lesie dębowo-sosnowym na zboczu, na dolnej powierzchni liści wawrzynka wilczelyko (*Daphne mezereum* L.) — dwie bezskrzydłe samice dzieworodne.

Występuje w Europie, gatunek prawdopodobnie borealno-alpejski. Z Polski wykazany z Pojezierza Mazurskiego i Pienin. Nowy dla Gór Świętokrzyskich.

50. *Macrosiphoniella* (*Macrosiphoniella*) *sanborni* (GILLETTE). Poznań-Marcelin, 20 IX 1960, na dolnej powierzchni liści i lodygach hodowanych złocieni (*Chrysanthemum* sp.) — bezskrzydłe i uskrzydłone samice dzieworodne i larwy.

Gatunek kosmopolityczny. Z Polski notowany z Niziny Mazowieckiej i Wyżyny Lubelskiej. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

51. *Amphorophora (Eunectarosiphon) rubi rubi* (KALTENBACH). Poznań-Debina, 18 VII 1955, w wilgotnej olszynie, na końcach młodych pędów i dolnej powierzchni liści jeżyny (*Rubus* sp.) — bezskrzydłe i uskrzydłone samice dzieworodne i larwy.

Występuje w Holarktyce. Z Polski wykazany z wielu stanowisk z prawie wszystkich regionów kraju. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

52. *Megoura litoralis* F. P. MÜLLER in BÖRNER, 1952. Chałupy, pow. Puck, 15 VII 1969, na wydmie, na dolnej powierzchni liści i lodygach groszku nadmorskiego [*Lathyrus maritimus* (L.) BIG.] — bezskrzydłe i uskrzydłone samice dzieworodne i larwy.

Występuje na wybrzeżach Morza Północnego i Bałtyku. Z Polski podawany z Pobrzeża Bałtyku.

Instytut Zoologiczny PAN
Oddział w Poznaniu
Poznań, ul. Świerczewskiego 19

PIŚMIENNICTWO

- BÖRNER C. 1952. Europae centralis Aphides. Mitt. thür. bot. Ges., Weimar, Beiheft 3, 484 pp.
SZELEGIEWICZ H. 1968. Mszyce *Aphidoidea*. Katalog fauny Polski, część XXI, zeszyt 4. Warszawa, 316. pp.

РЕЗЮМЕ

[Заглавие: Дополнение к познанию фауны тлей (*Homoptera, Aphidoidea*) Польши с особым учетом Великопольско-Куявской Низменности]

Работа содержит перечень тлей собранных, главным образом, в годах 1954–1956 в городе Познани и его окрестностях, а также в позднейших годах на Побережье Балтийского моря, в Приозерье Поморья, Нижней Силезии, Краковско-Велюньском Пласкогории, в Свентокржиских Горах и Сандомержской Низменности. Представлено 48 видов и 4 подвида (в том числе 35 видов и 3 подвида новые для Велькопольско-Куявской Низменности). Вид *Pachypappa grandis* TULLGREN является новым для фауны Польши.

ZUSAMMENFASSUNG

[Titel; Ergänzungen zur Kenntnis der Blattlausfauna (*Homoptera, Aphidoidea*) Polens mit besonderer Berücksichtigung der Grosspolnisch-Kujawischen Niederung]

Die Arbeit enthält eine Artenliste der hauptsächlich in den Jahren 1954–1956 in Poznań und Umgebung sowie teilweise in späteren Jahren an der Baltischen

Meeresküste, Pommerschen Seenplatte, in Niederschlesien, an der Krakau-Wiener Hochebene, im Świętokrzyskie-Gebirge und Sandomierz-Niederung gesammelten Blattläuse. Die Artenliste umfasst 48 Arten und 4 Unterarten, davon sind 35 Arten und 3 Unterarten neu für die Grosspolnisch-Kujawische Niederung. Die Art *Pachypappa grandis* TULLGREN ist neu für die polnische Fauna.

Ungleichheiten der Lufttemperatur in den verschiedenen Teilen der Erde. Die Temperaturunterschiede sind am größten in den Tropen und am kleinsten an den Polen. Die Ursache dafür ist die ungleiche Einstrahlung der Sonne.

Die Temperaturunterschiede sind am größten in den Tropen und am kleinsten an den Polen. Die Ursache dafür ist die ungleiche Einstrahlung der Sonne.

Die Temperaturunterschiede sind am größten in den Tropen und am kleinsten an den Polen. Die Ursache dafür ist die ungleiche Einstrahlung der Sonne.

PIRAMIDY

Die Pyramiden sind ein Wahrzeichen der Antike. Sie wurden von den Ägyptern erbaut.

Die Pyramiden sind ein Wahrzeichen der Antike. Sie wurden von den Ägyptern erbaut.

Redaktor pracy — dr H. Szelegiewicz

Państwowe Wydawnictwo Naukowe — Warszawa 1970
Nakład 1200+90 egz. Ark. wyd. 1; druk. 7/8. Papier druk. sat. kl. III 80 g. B1. Cena 6 zł
Zam. 1079/70 — Wrocławska Drukarnia Naukowa — C-5

